

ΕΠΙΛΕΓΟΜΕΝΑ

Από τη μελέτη τῶν πρακτικῶν καὶ τῶν ἀποφάσεων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων μπορούμε μὲ βεβαιότητα νὰ καθορίσουμε τὴ θέση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης καὶ τοῦ ἐπισκόπου τῆς στὴν κοινωνία τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν κατὰ τὴν ἐποχὴ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων:

Α. Ἡ Ἐκκλησία καὶ ὁ ἐπίσκοπος Ρώμης.

1. Εἶναι σαφὲς τὸ ἀύξημένο κῦρος καὶ ἡ ἐξαιρετικὴ τιμὴ ποὺ ἀπονεμόταν στὴν Ἐκκλησία τῆς Ρώμης. Συνακόλουθα, στὸν ἐπίσκοπό τῆς ἡ Ἐκκλησία εἶχε ἀναγνωρίσει πρωτεῖο τιμῆς καὶ προκαθηδρίας στὴν τάξη τῶν τιμηθέντων μὲ πρεσβεῖα Πατριαρχικῶν Θρόνων. Οἱ λόγοι εἶναι σαφεῖς: α) ἦταν ἡ Ἐκκλησία τῆς «μεγαλωνύμου Ρώμης», τῆς πρωτεύουσας τῆς αὐτοκρατορίας, β) ἦταν δραστήρια στὴν πνευματικὴ ζωὴ καὶ στὴν συναντίληψη ἄλλων ἐμπεριστάτων τοπικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ γ) ἦταν ἡ μοναδικὴ πόλη στὸ δυτικὸ-λατινικὸ κόσμο ποὺ δέχθηκε τὴν παρουσία καὶ τὸ κήρυγμα τῶν Πρωτοκορυφαίων Αποστόλων, οἱ ὅποιοι ἐκεῖ μαρτύρησαν καὶ ἡ ὁποία διατηροῦσε τοὺς Τάφους τους.

2. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης ἐκαυχάτο ἰδιαίτερα γιὰ τὴν ἀποστολικὴ καταγωγή τῆς ἀπὸ τοὺς Πρωτοκορυφαίους, τὴν ὁποία, προϊόντος τοῦ χρόνου, περιόρισε καὶ διαμόρφωσε σὲ «πέτρειο». Θὰ πρέπει ὅμως νὰ σημειωθεῖ ὅτι σὲ κανένα κανόνα Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἢ ἀπόδοση πρεσβειῶν τιμῆς στὴν Ἐκκλησία τῆς Ρώμης δὲν συνδέεται μὲ τὴν ἀποστολικὴ προέλευσή τῆς, ἡ ὁποία κατὰ τὰ ἄλλα θεωρεῖται δεδομένη.

3. Στὴν Ἀνατολὴ ἡ ἔννοια τῆς ἀποστολικότητος νοηματοδοτήθηκε διαφορετικὰ καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀπέκτησε ἄλλη βαρῦτητα. Ταυτόχρονα ὅμως σύνολη ἡ Ἐκκλησία ἀποδεχόταν ὅτι ἡ ἀποστολικότητα δὲν ἦταν ἀποκλειστικὸ προνόμιο τῆς Ρώμης, ἀλλὰ ἀφοροῦσε καὶ στοὺς τιμηθέντες μὲ ἐξαιρετικὰ προνόμια θρόνους τῆς Ἀνατολῆς.

4. Ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία - σὲ Ἀνατολὴ καὶ Δύση - εἶχε ἀναγνωρίσει στὸν ἐπίσκοπο Ρώμης πρωτεῖο τιμῆς καὶ πρωτοκαθηδρίας · ὄχι ὅμως πρωτεῖο ἐξουσίας (ὑπεροχικῆς δικαιοδοσίας) ἐφ' ὅλης τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ κατὰ καιροὺς προσπάθεια ρωμαίων παραγόντων νὰ δώσουν στὰ πρεσβεῖα τιμῆς τὴ διάσταση πρωτείου ἐξουσίας, «πέτρειας» μάλιστα προελεύσεως, δὲν ἀφοροῦσε στὸ σύνολο τῶν ἐπισκόπων Ρώμης καὶ φυσικὰ δὲν ἦταν ἡ πάγια καὶ σταθερὴ ἐκκλησιολογικὴ θέση σύνολης τῆς Δυτικῆς-Λατινικῆς Ἐκκλησίας τῆς ἐποχῆς τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

5. Ὅταν προέκυπτε μείζον θέμα πίστεως καὶ ἐκκλησιαστικῆς τάξεως, κάθε ἐπίσκοπος, πολλῶ μᾶλλον ὁ τῆς «μεγαλωνύμου Ρώμης», εἶχε ὄχι μόνον τὸ ἀναφαίρετο δικαίωμα, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπιτακτικὸ καθῆκον ἐπεμβάσεως ἀκόμα καὶ σὲ ἄλλη τοπικὴ Ἐκκλησία. Ἡ πρακτικὴ αὐτὴ ἦταν ἀπολύτως ἀποδεκτὴ κατὰ τοὺς ὀκτῶ πρώτους αἰῶνες τοῦ Χριστιανισμοῦ. Μάλιστα σὲ ἐξαιρετικὲς περιπτώσεις ἢ ἐκκλησιαστικὴ ἐνότητα δὲν ὑφίστατο ὑποχρεωτικὰ στὴν κοινωνία μὲ τὸν ἔχοντα τὴν προκαθηδρία ἢ τὰ πρεσβεῖα τιμῆς θρόνο, ἀλλὰ μὲ αὐτὸν ὁ ὁποῖος στὴν

συγκεκριμένη περίπτωση εξέφραζε την αληθινή πίστη και διέθετε το «πρωτεῖο ἀληθείας». Αυτό συνέβη με τὸν Ἁγ. Κύριλλο στὴν Γ' ἢ τὸν πάπα Ἁγ. Λέοντα στὴν Δ' Οἰκουμενική. Ἀπὸ τὴν ἀντίθετη πλευρὰ, ὅταν ὁ ἐπίσκοπος Ρώμης δὲν ἀποδεικνυόταν ἀντάξιος τῆς ἐπισκοπικῆς του διακονίας ἢ κοινωνία με αὐτὸν διακοπτόταν ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν Ἀνατολή, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοπικὲς Ἐκκλησίες τῆς Δύσεως.

Β. Ὁ ἐπίσκοπος Ρώμης καὶ οἱ Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι.

1. Οἱ Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι ἀπετέλεσαν γιὰ τὴν ἀρχαία Ἐκκλησία κορυφαῖες στιγμὲς φανερώσεως τῆς ἐν τῇ Ἀληθείᾳ ἐνότητός Της. Παράλληλα, ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία κατέστησε ἀπολύτως σαφὲς ὅτι ὑπέρτατη Ἀρχὴ καὶ Αὐθεντία στὴν Ἐκκλησία δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἓνα πρόσωπο, ἀλλὰ ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, τὶς ἀποφάσεις τῆς ὁποίας ὑποχρεοῦνται ὅλοι νὰ σέβονται.

2. Ἡ εὐθύνη τῆς συγκλήσεως τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἀνῆκε ἀποκλειστικὰ στὸν αὐτοκράτορα, ὁ ὁποῖος καθόριζε καὶ τὶς σχετικὲς διαδικασίες. Ἀσφαλῶς, ἡ συνεννόηση με τοὺς ἐπισκόπους τῶν πρωτοθρόνων Ἐκκλησιῶν καὶ κυρίως με τὸν Ρώμης καὶ τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἦταν ἐπιβεβλημένη. Ὅμως ἡ προκαθεδρία τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης δὲν τοῦ παρείχε τὸ δικαίωμα τοῦ καθορισμοῦ τῶν διαδικαστικῶν θεμάτων τῶν Συνόδων, οὔτε δικαίωμα ἀρνησικυρίας.

3. Σὲ καμία Οἰκουμενικὴ Σύνοδο δὲν παρέστη προσωπικὰ ὁ ἴδιος ὁ πάπας, ἀλλὰ στὶς περισσότερες ἐκπροσωπήθηκε. Ἐπίσης, σὲ καμία Σύνοδο δὲν προήδρευσαν οἱ τοποτηρητές του. Ἰδιαίτερη σημασία γιὰ τὸ ρόλο τοῦ πάπα Ρώμης στὴ κοινωνία τῶν Τοπικῶν Ἐκκλησιῶν ἔχει ἡ Ε' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἡ ὁποία, ἐκτός τοῦ θεολογικοῦ ζητήματος τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, ἀπεφάνθη καὶ ἐπὶ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ καταδικάζοντας τὸν πάπα Βιγίλιο μετὰ τὴν ἀδικαιολόγητη ἄρνησή του νὰ συνεδρεύσει με τοὺς ἄλλους Πατριάρχες. Γιὰ τὴν ἀρχαία Ἐκκλησία – στὴν Ἀνατολή καὶ τὴ Δύση – ὁ πάπας ὑπόκειται στὴ συνοδικὴ δικαστικὴ κρίση καὶ ἐξουσία σὲ θέματα ὄχι μόνον πίστεως ἀλλὰ καὶ κανονικῆς τάξεως.

4. Τὸ κύριο ἔργο τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης στὶς Οἰκουμενικὲς Συνόδους ὡς πρωτοθρόνου τῶν Πατριαρχῶν ἦταν νὰ διατυπώσῃ στὴ δογματικὴ του ἐπιστολή, πὺν τρόπον τινὰ ἐπεῖχε θέση κεντρικῆς εἰσηγήσεως στὴ Σύνοδο, τὴν ὀρθόδοξη πίστη καὶ ἐκκλησιαστικὴ παράδοση ἐπὶ τοῦ ἀνακύψαντος θεολογικοῦ ζητήματος βάσει τῆς ὁποίας ἐπιστολῆς διεξάγονταν καὶ οἱ συνοδικὲς συζητήσεις. Συνεπῶς, ἡ θέση τοῦ πάπα Ρώμης κατὰ τὴν ἐποχὴ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἦταν ἐντὸς τῶν Συνόδων καὶ ὄχι ὑπεράνω αὐτῶν. Μόνον ὑπὸ τὴν προϋπόθεση τῆς συμμετοχῆς στὶς συνοδικὲς διαδικασίες ὁ πάπας ἀναγνωριζόταν ὡς «κεφαλὴ καὶ πατέρας καὶ πρῶτος» τῶν συνεδρευόντων αὐτῶ ἐπισκόπων καὶ πατριαρχῶν · δὲν ἀποφαινόταν αὐτὸς καὶ οἱ ἄλλοι ὑπήκουαν, ἀλλὰ «διασκέπτεται ... μαζὶ με ὅλους».

Γ' Ὁ ἐπίσκοπος Ρώμης στὶς ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

1. Ἡ Ἐκκλησία ἐπεδίωκε μέσῳ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὴν ἀλλοίωση τῆς Ὀρθοδόξου πίστεως καὶ τὴ διασάλευση τῆς ἐκκλησιαστικῆς

ένότητος πού προκαλοῦσε ἡ δράση τῶν αἱρέσεων. Εἶναι προφανές ὅτι ἡ συμμετοχή, ἡ συμφωνία καὶ ἡ συμπόρευση τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης καὶ συνακόλουθα τῆς «μέχρι τῶν κλιμάτων τοῦ ὠκεανοῦ» Ἐκκλησίας του στίς συνοδικές ἀποφάσεις ἦταν ἀπαραίτητη, κυρίως γιὰ τὴ διατήρηση τῆς ένότητος μὲ τὴν ἀποτροπὴ τῆς δημιουργίας σχίσματος. Ἔτσι, ὅταν αὐτὸ ἐπιτυχανόταν, ἦταν ιδιαίτερα ἔκδηλη ἡ χαρὰ καὶ ὁ ένθουσιασμός τῶν συνοδικῶν Πατέρων τὰ ὁποῖα ἐκφράζονταν μὲ έντονο τρόπο.

2. Ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἀποφαίνεται ὡς ἀπόλυτη ἐξουσία ἔχουσα χωρὶς νὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴ βούληση ἢ τίς ἀποφάσεις μεμονωμένων προσώπων. Καὶ ἡ πράξη αὐτὴ ἦταν ἀπολύτως ἀποδεκτὴ ἀπὸ τὸ σύνολο τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας σὲ Ἀνατολή καὶ Δύση. Ἔτσι, λήφθηκαν ἀποφάσεις ἀπόντος τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης ἢ ἀκόμα καὶ παρὰ τὴν κατηγορηματικὴ ἀντίθεσή του. Ἐπιπλέον, ἀκόμα καὶ στίς περιπτώσεις πού γίνονταν ἀποδεκτὲς οἱ προτάσεις του, εἶχε προηγηθεῖ ἡ βάσανος τοῦ συνοδικοῦ ἐλέγχου μὲ βάσει τὴν μέχρι τότε ἐκκλησιαστικὴ παράδοση καὶ, ἐφ' ὅσον ἐξασφαλιζόταν ἡ συνοδικὴ συμφωνία, τότε γίνονταν οἱ προτάσεις τοῦ Ρώμης ἀποδεκτὲς.

Στὴ «συνοδικὴ ψῆφο», τὸν Ὅρο τῆς Ε' Οἰκουμενικῆς, ἔχει καταγραφεῖ μὲ τὸν πλέον ἐπίσημο καὶ κατηγορηματικὸ τρόπο ἡ θέση τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας : «κατὰ τὰς κοινὰς συνδιασκέψεις τὸ φῶς τῆς ἀληθείας διαλύει τὰ σκότη τοῦ ψεύδους, ἀφοῦ ἐκεῖ τίθενται ὑπὸ κρίσιν τὰ ἐξ ἑκατέρου μέρους προτεινόμενα πρὸς συζήτησιν. Διότι εἰς τὰ ζητήματα πίστεως κανεὶς δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ προδικάσει κάτι διὰ λογαρισμὸ τοῦ συνόλου τῆς Ἐκκλησίας καθ' ὅσον ὅλοι μας ἔχομεν τὴν ἀνάγκη τοῦ πλησίον μας». Δὲν θὰ ἦταν ὑπερβολικὸ νὰ λέγαμε ὅτι ἡ Ε' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι προεῖδε τὴν ἐξέλιξη τῆς Δύσεως καὶ δογματίσε καταδικάζοντας ρητῶς καὶ ἀπεριφράστως τὸ περὶ ἀλαθήτου δόγμα τῆς Α' Βατικανῆς: Γιὰ τὴ Σύνοδο ὁ πάπας δὲ μπορεῖ νὰ εἶναι ἀλάθητος οὔτε ex sese, οὔτε ex consensu Ecclesiae.

3. Ἡ προκαθεδρία τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης, ἀλλὰ παράλληλα καὶ ἡ ἰσότητα τῶν πέντε Πατριαρχῶν ἐπιμαρτυρεῖται καὶ ἀπὸ τοὺς «τύπους ὑπογραφῆς» τῶν συνοδικῶν ἀποφάσεων. Ὅλοι οἱ πατριάρχες καθὼς καὶ οἱ ἐπίσκοποι ὑπογράφουν στὸν αὐτὸ «τόπο» καὶ μὲ ένιαῖο τρόπο σύμφωνα μὲ τὰ πρεσβεῖα τιμῆς τῶν πατριαρχικῶν Θρόνων. Ἀσφαλῶς ὡς πρωτόθρονος ὑπογράφει πρῶτος ὁ ἐπίσκοπος Ρώμης. Ὁ πάπας οὐδέποτε διεκδίκησε, καὶ οὔτε θὰ μπορούσαν νὰ τοῦ χορηγήσουν ιδιαίτερο τύπο ὑπογραφῆς.

Δ. Ὁ ἐπίσκοπος Ρώμης καὶ οἱ Ἱεροὶ Κανόνες.

1. Οἱ Ἱεροὶ Κανόνες ὡς ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἀπηχοῦν ἀλλὰ ταυτόχρονα καὶ διαμορφώνουν τὸ ἦθος καὶ τὴν πράξη τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Συνεπῶς, δὲν μπορεῖ νὰ γίνεῖ ἀποδεκτὴ ἡ περιφρόνηση τοῦ οἰκουμενικοῦ κύρους καὶ τῆς ἰσχύος τῶν κανόνων.

2. Βασικοὶ κανόνες πού ἀναφέρονται στὰ πρεσβεῖα τιμῆς τῶν πρωτοθρόνων πατριαρχικῶν Ἐκκλησιῶν εἶναι οἱ **A-6, A-7, B-3, Δ-28** καὶ **Στ-36**. Ὁ πλέον καθοριστικὸς γιὰ τὴ θέση τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης στὴν ἀρχαία Ἐκκλησία, εἶναι ὁ Δ-

28, ό όποϊός έρμηνεύει τόν Β-3 και άποτελεϊ τή βάση τοῦ Στ-36. Ἡ σπουδαιότητα τοῦ Δ-28 ἔγκειται στό **περιεχόμενό του** ἀλλά και στή **διαδικασία έκδόσεως**.
α) Ἀναφορικά μέ τό **περιεχόμενο** : περιβάλλει μέν μέ κανονικό κύρος τὰ πρεσβεΐα τιμῆς τῆς Ρώμης, χορηγώντας στόν Κωνσταντινουπόλεως «τὰ ἴσα πρεσβεΐα» μέ αὐτά τοῦ Ρώμης, ἀλλά παράλληλα προσβάλλει τό καιριότερο σημεῖο ἐπὶ τοῦ όποϊοῦ στηρίζεται ἡ – κατά τή Ρώμη – ὑπεροχή τοῦ παπικοῦ θρόνου ἔναντι τῶν ἄλλων πατριαρχικῶν θρόνων: τήν «πέτρεια» ἀποστολικότητα και τήν «θειῶ δικαίω» χορήγηση τοῦ πρωτείου ἐξουσίας ἐφ’ όλοκλήρου τῆς Ἐκκλησίας.
β) Ὡς πρὸς τή **διαδικασία έκδόσεως**: Ἡ ὑπὸ τόν Μ. Λέοντα κατηγορηματική ἀντίθεση και οἱ ἔντονες ἀντιδράσεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης ὄχι μόνο δέν ἀκύρωσαν τόν Δ-28, ἀλλά οὔτε και μείωσαν τό κύρος, τήν ἰσχὺ και τήν οἰκουμενικότητά του. Καί αὐτό ἦταν αὐτονόητο γιά τήν ἐκκλησιαστική τάξη, διότι ἦταν ἀδιανόητη γιά τήν ἀρχαία Ἐκκλησία ἀκύρωση συνοδικῆς ἀποφάσεως και μάλιστα Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἀπό μία Τοπική Ἐκκλησία ἢ ἕνα πρόσωπο. Δέν ἀναγνωρίζόταν οὔτε στόν πάπα τῆς Ρώμης κάποιο δικαίωμα ἐγκρίσεως ἢ ἀπορρίψεως τῶν Συνοδικῶν ἀποφάσεων · ἀντιθέτως αὐτός ὑποχρεωνόταν σέ συμμόρφωση.

3. Οἱ ρωμαϊκές ἀντιλήψεις πού μέ ἰδιαίτερο σθένος ὑποστήριξε ὁ πάπας Μ. Λέων περὶ «πετρείου» ἀποστολικότητος τῶν Ἐκκλησιῶν Ρώμης, Ἀλεξανδρείας και Ἀντιοχείας και τῆς, λόγω αὐτῆς τῆς ἀποστολικότητος, χορηγήσεως σέ αὐτές πρεσβεΐων δέν ἀπέκτησαν κανένα κανονικό ἔρεισμα και οὔτε ἄσκησαν κάποια ἐπίδραση στή ζωὴ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας. Ἀκόμα και ἡ ἴδια ἡ Ρώμη δέν τις ἀποδέχθηκε ἐν τῇ πράξει και σύντομα τις ἐγκατέλειψε.

4. Ἡ Στ' ἐν Τρούλλῳ (Πενθέκτη) Οἰκουμενική Σύνοδος σέ πέντε κανόνες καταδικάζει ἔθιμα πού εἶχαν ἐπικρατήσει στήν Ἐκκλησία τῆς Ρώμης.

Ε. Ὁ ἐπίσκοπος Ρώμης στήν Ἀνατολή και τή Δύση · «ἡ ἀρχὴ τῆς ποικιλίας ἐν τῇ ἐνότητι».

Στόν ἐπίσημο Θεολογικό Διάλογο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μέ τή Ρώμη ἔχει κατατεθεῖ ὡς πρόταση γιά τήν ὑπέρβαση τοῦ ἀδιεξόδου πού δημιουργοῦν τὰ παπικά δόγματα στήν ἔνωση τῶν Ἐκκλησιῶν ἢ περίφημη «ἀρχὴ τῆς ποικιλίας ἐν τῇ ἐνότητι». Ἡ πρόταση αὐτή, κατά τοὺς εἰσηγητές της, βασίζεται στήν ἀπόφαση τῆς Συνόδου τῆς Κωνσταντινουπόλεως 879-880¹, ἀλλά μέ τόν τρόπο πού προτείνεται, οὐσιαστικά ὑλοποιεῖ τό «περὶ Οἰκουμενισμοῦ»² Διάταγμα τῆς Β' Βατικανῆς³ και

¹ MANSI 17, 489B : «Ἡ ἅγια σύνοδος εἶπεν · ἕκαστος θρόνος ἔχει ἀρχαία τινα παραδεδομένα ἔθνη. και οὐ χρῆ περι τούτων πρὸς ἀλλήλους διαφιλονικεῖν και ἐρίζειν. φυλάττει μέν γάρ ἡ τῶν Ρωμαίων ἐκκλησία τὰ ἔθνη αὐτῆς και προσήκον ἐστί. φυλάττει δέ και ἡ Κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησία ἰδιά τινα ἔθνη ἄνωθεν παραλαβούσα . ὡσαύτως και οἱ τῆς Ἀνατολῆς θρόνοι». Ἡ Σύνοδος ὅμως, ὅπως στή συνέχεια ἀναφέρεται, ὁμιλεῖ γιά τήν ἀθρόον χειροτονία και ὄχι γιά κεφαλαιώδους σημασίας θεολογικά ζητήματα τὰ όποια ἀπτονται τῆς ἴδια τῆς δομῆς και τῆς οὐσίας τῆς Ἐκκλησίας και τῆς πίστεως ὅπως εἶναι τὰ παπικά δόγματα γιά τή Ρώμη.

² Ἀναλυτικότερα γιά τήν ἐκκλησιολογία τοῦ UR ἀπό Ὁρθοδόξου πλευρᾶς, βλ. Π. Χίρς, *Ἡ ἐκκλησιολογική ἀναθεώρηση τῆς Β' Βατικανῆς Συνόδου*, Uncut Mountain Press, Πετροκέρασα Θεσσαλονίκης 2014.

³ «Μποροῦμε ἀνεπιφύλακτα νά ποῦμε ὅτι στήν “καρδιά” τοῦ Διατάγματος συναντοῦμε τό θέμα τῆς ἐνότητος και τῆς διαφορετικότητος. αἱ παρόλο πού τό θέμα αὐτό δέν ἐκτίθεται ἐκδηλα στὰ τρία κεφάλαια τοῦ κειμένου, ὡστόσο αὐτό διαφαίνεται ὡς τρόπος ἀναγνώσεως και συνοχῆς ὄλου τοῦ κειμένου», βλ. W. Henn, «At the Heart

ἀναζητεῖ τὴν ἐνότητα τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν τῇ ποικιλομορφίᾳ τῶν δογμάτων. Δηλαδή, οἱ μὲν Δυτικοὶ νὰ ἀποδέχονται τὸ περὶ τοῦ Ἀπ. Πέτρου δόγμα καὶ τὰ δόγματα τοῦ παπικοῦ πρωτείου καὶ ἀλαθῆτους, ὅπως ἔχουν διατυπωθεῖ στὶς Α' καὶ Β' Βατικανὲς Συνόδους, χωρὶς ὅμως τὴν ἀπαίτηση νὰ τὰ ἐπιβάλλουν στὴν Ἀνατολή, οἱ δὲ Ὁρθόδοξοι νὰ μποροῦν νὰ μὴν τὰ ἀποδέχονται, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴν τὰ χαρακτηρίζουν ὡς αἰρετικὴ ἐκτροπὴ ἀπὸ τὴν ἀρχαία πίστη καὶ πράξη τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὴ διατύπωση τοῦ τότε Καρδινάλιου J. Ratzinger καὶ μετέπειτα πάπα Βενεδίκτου XVI⁴!

of *Unitatis Redintegratio. Unity in Diversity*», *Gregorianum* 88(2007) 2, 330 κέ. «Διάταγμα γιὰ τὸν Οἰκουμενισμό», §16-18, στὸ *Ἡ Β' Βατικανὴ Σύνοδος. Διατάξεις-Διατάγματα-Δηλώσεις-Μηνύματα*, ἐπιμ. Ἰω. Ἀσημάκης - Λ. Κισκινῆς, *Analecta Theologica* 8, ἔκδ. Ἀποστολικὸν Βικαριᾶτον Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 2012, σ. 483: «Ἦδη ἀπὸ τὶς ἀπαρχές, οἱ Ἐκκλησίες τῆς Ἀνατολῆς ἀκολουθοῦσαν δική τους κανονικὴ τάξη, ἐπικυρωμένη ἀπὸ τοὺς ἁγίους Πατέρες καὶ ἀπὸ τὶς Συνόδους, ἀκόμα καὶ τὶς Οἰκουμενικές. Μία κάποια διαφορετικότητα ἐθίμων καὶ συνηθειῶν, ὅπως προεῖπαμε, δὲν ἀντιβαίνει στὸ ἐλάχιστο στὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας, μάλιστα αὐξάνει τὴν ὠραιότητά της καὶ ἀποτελεῖ ἀνεκτίμητη βοήθεια στὴν ἐκπλήρωση τῆς ἀποστολῆς της. Γι' αὐτὸ ἡ ἱερὴ Σύνοδος, γιὰ νὰ ἐκλείψει κάθε ἀμφιβολία, δηλώνει ὅτι οἱ Ἐκκλησίες τῆς Ἀνατολῆς, μὲ ἐπίγνωση τῆς ἀναγκαίας ἐνότητας ὅλης τῆς Ἐκκλησίας, ἔχουν τὴν ἐξουσία νὰ ρυθμίζουν τὴ δική τους κανονικὴ τάξη, ὡς περισσότερο ἀρμόζουσα στὸν χαρακτήρα τῶν πιστῶν τους καὶ καταλληλότερη γιὰ νὰ προάγει τὸ καλὸ τῶν ψυχῶν. Ἡ τέλεια τήρηση αὐτῆς τῆς παραδοσιακῆς ἀρχῆς, ἡ ὁποία εἶναι ἀλήθεια δὲν τηρήθηκε πάντοτε, ἀνήκει σὲ ἐκεῖνα τὰ πράγματα ποὺ ἀπαιτοῦνται ἀπολύτως ὡς προϋπόθεση γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς ἐνότητας. Αὐτὸ ποὺ εἰπώθηκε πρὶν γιὰ τὴ νόμιμη διαφορετικότητα πρέπει νὰ ἐφαρμοστεῖ καὶ στὴ διαφορετικὴ διατύπωση τῶν θεολογικῶν διδασκαλιῶν», βλ. καὶ Παπικὴ Ἐγκύκλιος Ἐπιστολὴ «Ἴνα πάντες ἐν ὧσιν» («*Ut unum sint*») τοῦ Ἁγίου Πατρὸς Ἰωάννου Παύλου Β' γιὰ τὸ οἰκουμενικὸ καθῆκον, 25 Μαΐου 1995, *Libreria Editrice Vaticana*, Πόλη τοῦ Βατικανοῦ, § 57. Ἡ πρόταση τῆς «ἐνότητος ἐν τῇ ποικιλίᾳ» ἐτέθη ὡς βάση γιὰ τὴν ἔνωση τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τὸν πάπα Λέοντα ΙΓ', στὸν ὁποῖο ἀπάντησε ἡ Σύνοδος τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ 1895, στὸ Ι. Καρμίρη, *Τὰ δογματικὰ καὶ συμβολικὰ μνημεῖα τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας*, τ. 2, ἐν Αθήναις 1953, σ. 934 κέ. Στὸ ἴδιο πλαίσιο κινεῖται καὶ τὸ «Διάταγμα γιὰ τὶς Ἀνατολικὲς Καθολικὲς Ἐκκλησίες» (*Orientalium Ecclesiarum*), βλ. *Ἡ Β' Βατικανὴ Σύνοδος. Διατάξεις-Διατάγματα-Δηλώσεις-Μηνύματα*, ἐπιμ. Ἰω. Ἀσημάκης - Λ. Κισκινῆς, *Analecta Theologica* 8, ἔκδ. Ἀποστολικὸν Βικαριᾶτον Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 2012, σ. 491.

⁴ Κατὰ τὸν J. Ratzinger: «Ἀναφορικὰ μὲ τὴν περὶ πρωτείου διδασκαλία, ἡ Ρώμη δὲν πρέπει νὰ ἀπαιτεῖ ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴ κάτι περισσότερο ἀπὸ αὐτὸ ποὺ εἶχε καθοριστεῖ καὶ εἶχε βιωθεῖ κατὰ τὴν πρώτη χιλιετία... Ἡ ἐπανένωση μπορεῖ νὰ ἐπιτευχθεῖ πάνω στὴ βάση ὅτι ἡ Ἀνατολὴ θὰ παρηγεῖτο ἀπὸ τὸ νὰ πολεμᾷ τὴ δυτικὴ ἐξέλιξη τῆς β' χιλιετίας ὡς αἰρετικὴ καὶ θὰ ἀναγνώριζε τὴν ἀθολικὴ Ἐκκλησία μὲ ἐκείνη τὴ μορφή ὡς νόμιμη καὶ ὀρθὴ ἀπὸ ἀποψη πίστεως, στὴν ὁποία ἡ ἀθολικὴ Ἐκκλησία βρέθηκε μέσα ἀπὸ τὴν ἐξέλιξη τῆς β' χιλιετίας, ἐνῶ ἀντίστροφα ἡ Δύση θὰ ἀναγνώριζε τὴν Ἀνατολὴ ὡς νόμιμη καὶ ὀρθὴ στὴν πίστη σὲ ἐκείνη τὴ μορφή τὴν ὁποία αὐτὴ διατήρησε στὴν ἱστορία της» (J. Ratzinger, *Theologische Prinzipienlehre : Bausteine zur Fundamentaltheologie*, Munich 1982, σ. 209). Στὸ ἴδιο πνεῦμα κινεῖται καὶ ἡ πρόταση τοῦ Μητροπολίτου (τότε) Ἑλβετίας κ. Δαμασκηνοῦ («Τὶ τὸ μόνιμον καὶ τί τὸ μεταβλητὸν εἰς τὴν πετρίνειον διακονίαν. Σκέψεις ἐξ Ὁρθοδόξου ἐπόψεως», *Στάχυς*, 52-67(1977-1981) 508, D. Papandreou, "Ein Beitrag zur Überwindung der Trennung zwischen der romisch-katholischen und der orthodoxen Kirche" στὸ Vasilios von Aristi, *Das Papsamt: Dienst oder Hindernis für die Ökumene ?* Regensburg 1985, σ. 162, 166-167), τοῦ H. Scutte, στὸ Χρ. Σαββάτος (νῦν Μητρ. Μεσσηνίας), *Τὸ παπικὸ πρωτεῖο στὸ διάλογο μεταξὺ Ὁρθοδόξων καὶ Ρωμαιοκαθολικῶν*, Αθήνα 2006, σ. 14 καὶ τοῦ E. Lanne, στὸ Δαμασκηνοῦ, «Τὶ τὸ μόνιμον καὶ τί τὸ μεταβλητὸν εἰς τὴν πετρίνειον διακονίαν. Σκέψεις ἐξ Ὁρθοδόξου ἐπόψεως», *Στάχυς*, 52-67(1977-1981) 516-517.

Ἄς ἐπιτραπεῖ μία διαπίστωση μὲ πολὺ πόνον στὰ ὑπὸ τοῦ Ratzinger λεχθέντα: εἶναι ἰδιαίτερα τραγικὸ μία ὀλόκληρη τοπικὴ Ἐκκλησία, ἡ μεγαλύτερη, ἡ ἐνδοξότερη καὶ εὐκλεέστερη τῆς α' χιλιετίας νὰ ἔχει περιέλθει σὲ τέτοια σύγχυση, ὥστε:

- νὰ θεωρεῖ θετικὴ θεολογικὴ ἐξέλιξη καὶ πρόοδος τὰ ὅσα ἔχουν συντελεστεῖ στὴ β' χιλιετία ἀναφορικὰ μὲ τὸ παπικὸ πρωτεῖο!
- νὰ θεωρεῖ ὡς θεολογικὴ πρόοδος τὴν ἄρνηση τῆς θεόπνευστης, κανονικῆς, ἐκκλησιαστικῆς τάξεως καὶ παραδόσεως τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων!
- νὰ θεωρεῖ ὡς θεολογικὴ πρόοδος τὸ θεμελιωμένο πάνω στὶς πλαστογραφίες τοῦ ζοφεροῦ Μεσαίωνα (τὴν ψευδο-Κωνσταντίνειο Δωρεᾶ καὶ τὶς ψευδο-Ἰσιδώρειες Διατάξεις) παπικὸ θεσμό (Προσχέδιο Κρήτης, § 15)!

Σύμφωνα μέ τήν πρόταση αὐτή καί ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία ἔτσι πολιτεύτηκε: ἡ μέν Δύση ἀποδεχόταν τὸ παπικὸ πρωτεῖο ἐξουσίας χωρὶς νὰ τὸ ἐπιβάλλει στήν Ἀνατολή καί ἡ Ἀνατολή ἀνεχόταν τὴ διαφοροποίηση αὐτὴ τῆς Δύσεως χωρὶς νὰ τὴν καταδικάζει ὡς ἐκκλησιολογικὴ ἐκτροπὴ· διαφορετικὰ πίστευε ἡ Ἀνατολή καί ἡ Δύση καί παρ' ὅλα αὐτὰ εἴμαστε σὲ πλήρη ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία⁵· ἡ μὲ ἄλλα λόγια «ἡ νόμιμη διαφορὰ δὲν εἶναι καθόλου ἀντίθετη στήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας, μάλιστα ἀυξάνει τὸ κόσμημά της καί συντελεῖ ὄχι λίγο στήν ἐκπλήρωση τῆς ἀποστολῆς της»⁶.

Πρὶν προβοῦμε στήν ἀπαραίτητη σύντομη κριτικὴ στήν πρόταση αὐτὴ εἶναι ἀπαραίτητο νὰ ἀποκρυπτογραφήσουμε τὴν πραγματικὴ διάστασή της. Ἰδιαίτερα ἀποκαλυπτικὸς ὡς πρὸς τὸ σημεῖο αὐτὸ ἦταν ὁ λόγος τοῦ πάπα Ἰωάννη Παύλου Β' στοὺς Καθολικοὺς Ἀνατολικοὺς Πατριάρχες (Οὐνίτες) τὴν 29.9.1998.

Εἶπε μεταξὺ ἄλλων ὁ πάπας στοὺς Οὐνίτες Πατριάρχες: «Σὰς ζητῶ νὰ παράσχετε τὴ βοήθειά σας στὸν πάπα ἐν ὀνόματι τῆς ὑπευθυνότητος στήν ἐπανασύσταση τῆς πλήρους κοινωνίας μὲ τὶς Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες (OL § 24). Εἰσθε ὑπεύθυνοι διότι εἰσθε οἱ Πατριάρχες τῶν Ἐκκλησιῶν, οἱ ὁποῖες μοιράζονται μὲ τὴν Ὁρθοδοξία ἓνα μεγάλο μέρος τῆς θεολογικῆς, λειτουργικῆς, πνευματικῆς καί κανονικῆς παραδόσεως. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ ἐπιθυμῶ οἱ Ἐκκλησίες σας νὰ εἶναι καθ' ὀλοκληρίαν συνεργάτες στὸν οἰκουμενικὸ διάλογο τῆς ἀγάπης καί στὸν θεολογικὸ διάλογο, εἴτε σὲ τοπικὸ εἴτε σὲ παγκόσμιον ἐπίπεδο» καί συνέχισε ὁ πάπας «**Ὁ ἰδιαίτερος ρόλος τῶν Καθολικῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν** (σημ. συντ: Οὐνιτῶν) **ἀντιστοιχεῖ σὲ αὐτὸν πού παραμένει κενὸς λόγῳ τῆς ἐλλείψεως πλήρους κοινωνίας μετὰ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.** Τόσο τὸ διάταγμα *Orientalium Ecclesiarum* τῆς Β' Βατικανῆς Συνόδου, ὅσο καί ἡ Ἀποστολικὴ Διάταξη *Sacri Canones* (σ. IX-X) μὲ τὴν ὁποία δημοσιεύθηκε ὁ CCEO κατέστησαν σαφὲς πόσο ἡ ὑφιστάμενη κατάστασις καί οἱ κανόνες οἱ ὁποῖοι τὴν διέπουν εἶναι προσανατολισμένοι πρὸς τὴν πλήρη κοινωνία τὴν τόσο ἐπιθυμητὴ μεταξὺ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας καί τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ἡ συνεργασία σας μὲ τὸν πάπα θὰ ἀποδείξει στὶς Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες ὅτι ἡ παράδοση τῆς "συνεργείας" μεταξὺ Ρώμης καί τῶν Πατριαρχείων συνεχίζει νὰ ὑφίσταται – ἂν

Παρακαλῶ ἄς μὴν ἐκληφθεῖ ἡ διαπίστωση αὐτὴ ὡς ἐχθρική ἢ πολεμικὴ κατὰ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν, ἀλλὰ μόνο ὡς ἔκφραση θλίψεως καί πόνου καί ταυτόχρονα καί ἀνησυχίας καί ἐγρηγόρσεως γιὰ ἐμᾶς τοὺς Ὁρθοδόξους!

⁵ Ἡ θέση αὐτὴ ρητὰ ἔχει διατυπωθεῖ στὸ «Προσχέδιο τῆς Κρήτης» στὶς §§ 15, 22 καί ἰδιαίτερος στήν τελευταία § 32: «Ἡ ἐμπειρία τῆς πρώτης χιλιετίας ἐπηρεάσε βαθεῖα τὴν πορεία τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ανατολῆς καί τῆς Δύσεως. Παρὰ τὴν ἀναπτυσσόμενη διάσταση καί τὰ προσωρινὰ σχίσματα κατὰ τὴ διάρκεια αὐτῆς τῆς περιόδου, ἡ κοινωνία ἀκόμη διατηρεῖτο μεταξὺ Δύσεως καί Ανατολῆς. Ἡ ἀρχὴ τῆς ποικιλίας ἐν τῇ ἐνότητι, ἡ ὁποία ἔγινε κατηγορηματικὰ δεκτὴ στὴ Σύνοδο τῆς Κωνσταντινουπόλεως πού ἔγινε τὸ 879-80, ἔχει ἰδιαίτερη σημασία γιὰ τὸ θέμα στὸ παρὸν αὐτὸ στάδιο τοῦ διαλόγου μας. Σαφεῖς διαστάσεις στήν ἀντίληψη καί ἐρμηνεία δὲν ἐμπόδισαν Ἀνατολὴ καί Δύση νὰ παραμείνουν σὲ κοινωνία. Υπῆρχε δυνατὴ αἴσθησις ὅτι ὑπάρχει μία Ἐκκλησία, καί ἀποφασιστικότητα νὰ παραμένουμε σὲ ἐνότητα ὡς ἓνα ποιμνίον μὲ ἓνα ποιμένα (Ἰωάν. 10, 16). Ἡ πρώτη χιλιετία ἡ ὁποία ἔχει ἐξετασθεῖ σ' αὐτὸ τὸ στάδιο τοῦ διαλόγου μας, εἶναι ἡ κοινὴ παράδοση ἀμφοτέρων τῶν Ἐκκλησιῶν μας. Στὶς βασικὲς θεολογικὲς καί ἐκκλησιολογικὲς ἀρχές οἱ ὁποῖες ἔχουν συνταχθεῖ ἐδῶ, αὐτὴ ἡ κοινὴ παράδοση θὰ πρέπει νὰ ὑπηρετεῖ ὡς πρότυπο γιὰ τὴν ἀποκατάστασις τῆς πλήρους κοινωνίας». Παρόμοια ἔχει ὑποστηρίξει καί ὁ Δαμασκηνὸς Τρανουπόλεως, «Τὶ τὸ μόνιμον καί τί τὸ μεταβλητὸν εἰς τὴν πετρίτειον διακονίαν. Σκέψεις ἐξ Ὁρθοδόξου ἐπόψεως», *Στάχυς*, 52-67(1977-1981) 508.

⁶ Ἐγκύκλιος Ἐπιστολὴ «ἵνα πάντες ἐν ᾧσιν» (ut unum sint) τοῦ Ἁγίου Πατρὸς Ἰωάννου Παύλου Β' γιὰ τὸ Οἰκουμενικὸ καθῆκον, 25 Μαΐου 1995, § 50, *Liberia editrice Vaticana*, Πόλη τοῦ Βατικανοῦ, σ. 62.

καὶ περιορισμένη καὶ τετρωμένη – καὶ μπορεῖ ἀκόμη νὰ ἀναπτυχθεῖ γιὰ τὸ καλὸ τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ, πὺν ἐκτείνεται σὲ ὀλόκληρη τὴ γῆ»⁷.

Τὰ ἀνωτέρω καθιστοῦν σαφές ὅτι ἡ Ρώμη ἐπιθυμεῖ καὶ ἐπιδιώκει – παρὰ τὶς περὶ τοῦ ἀντιθέτου διαβεβαιώσεις⁸ – ἡ πλήρης κοινωνία μὲ τὴν Ὁρθοδοξία νὰ ἐπιτευχθεῖ βάσει μιᾶς βελτιωμένης ἐκδόσεως τῆς Οὐνίας⁹ πὺν νὰ μπορεῖ νὰ περιλαμβάνει καὶ τοὺς Ὁρθοδόξους¹⁰. Πρὸς αὐτὴ τὴ στόχευση ἡ συμβολὴ τῆς ἀρχῆς τῆς «ποικιλίας ἐν τῇ ἐνότητι» εἶναι καθοριστικὴ¹¹, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι οὔτε ἱστορικὰ ἐπιβεβαιώνεται, οὔτε θεολογικὰ μπορεῖ νὰ γίνεῖ ἀποδεκτὴ, ὅπως παρουσιάζεται.

Ἡ μελέτη τῶν πρακτικῶν καὶ τῶν ἀποφάσεων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καταδεικνύει ὡς ἱστορικὰ ἀνεπέρειστο τὸν ἰσχυρισμὸ ὅτι στὴν ἀρχαία Ἐκκλησία τῆς α' χιλιετίας διαφοροτικὰ πίστευε ἡ Ἀνατολὴ καὶ ἡ Δύση ἀναφορικὰ μὲ τὴ θέση τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης. Ἀντίθετα προκύπτει μὲ σαφήνεια ὅτι παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἀναγνωρίζοταν στὴν Ἐκκλησία τῆς Ρώμης ἡ ἐκ τοῦ Ἀπ. Πέτρου καταγωγὴ, ἐν τούτοις ἀκόμη καὶ στὴν ἴδια τὴ Δυτικὴ-Λατινικὴ Ἐκκλησία δὲν ἦταν ἀποδεκτὴ καμμία μορφὴ παπικῆς ὑπεροχικῆς δικαιοδοσίας (πρωτεῖο ἐξουσίας) ἐφ' ὀλοκλήρου τῆς Ἐκκλησίας, οὔτε ἀναγνωρίζοταν στὸν πάπα ἀποκλειστικὸ δικαίωμα στὴν ἔκφραση τῆς πίστεως, καὶ μάλιστα ἀλάθητο. Ὑπενθυμίζουμε ἐπιγραμματικὰ :

1. Τὴν ἀποδοχὴ ἐκ μέρους καὶ τῶν παπικῶν λεγάτων τοῦ συνοδικοῦ ἐλέγχου τῶν δογματικῶν ἐπιστολῶν τῶν παπῶν Μ. Λέοντος, Ἀγ. Ἀγάθωνος καὶ Ἀγ. Ἀδριανοῦ μὲ τὸ ἐρώτημα ἂν εἶναι σύμφωνες μὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴ παράδοση.

⁷ «Le rôle particulier des Églises orientales catholiques correspond à celui qui est resté vacant à cause du manque de communion complète avec les Églises orthodoxes. Aussi bien le Décret Orientalium Ecclesiarum du Concile Vatican II que la Constitution apostolique Sacri canones (p. IX-X) qui a accompagné la publication du Code des canons des Églises orientales, ont mis en évidence combien la situation présente, et les règles qui la régissent, sont dirigées vers la pleine communion tant souhaitée entre l'Église catholique et les Églises orthodoxes. Votre collaboration avec le Pape et entre vous pourra montrer aux Églises orthodoxes que la tradition de la «synergie» entre Rome et les Patriarcats s'est maintenue - bien que limitée et blessée -, qu'elle s'est peut-être même développée pour le bien de l'unique Église de Dieu, répandue par toute la terre», La documentation catholique, n° 2192, 15.11.1998. σ. 951-953 καὶ στοῦ διαδικτυακοῦ τόπου : www.la-croix.com/Urbi-et-Orbi/Documents/Actes-du-Pape/Aidez-l-veque-de-Rome-dans-sa-reflexion-sur-son-ministere-d-unite-2013-04-09-935467

⁸ «Ἡ Ἁγία (Β' Βατικανὴ) Σύνοδος πολὺ χαίρεται γιὰ τὴν καρποφόρα καὶ δραστήρια συνεργασία τῶν ἀθολικῶν Ἐκκλησιῶν Ἀνατολῆς καὶ Δύσης καὶ ταυτόχρονα δηλώνει : ὅλες αὐτὲς οἱ κανονικὲς διατάξεις καθορίστηκαν γιὰ τὶς παρούσες συνθήκες, ἔως ὅτου ἡ ἀθολικὴ Ἐκκλησία καὶ οἱ διαιρεμένες Ἀνατολικὲς Ἐκκλησίες ἐνωθοῦν στὴν πληρότητα τῆς κοινωνίας» (OE § 30, στοῦ Β' Βατικανῆς, Κείμενα, σ. 504. Πάντως ἡ Σύνοδος «πολὺ χαίρεται» γιὰ τὸ μέχρι τώρα ἔργο τῆς Οὐνίας ...

⁹ Γιὰ τὴν Οὐνία στοῦ θεολογικοῦ διάλογο μὲ τὴ Ρώμη βλ. Θ. Ζήση, Οὐνία, Ἡ καταδίκη καὶ ἡ ἀθώωση, ἔκδ. Βρυέννιος, Θεσσαλονίκη 2002, Γ. Καψάνη, «Οὐνία, Ἡ μέθοδος τοῦ παποκεντρικοῦ Οἰκουμενισμοῦ», Παρακαταθήκη, 60(2008), 3-10. Ἱστορικὴ προσέγγιση τῆς Οὐνίας, βλ. Γ. Μεταλληνός, Δ. Γόνης, Η. Φρατσέας, Εὐ. Μοράρου, Ἐπισκ. Βανάτου Ἀθανάσιος (Γιέβτις), Ἡ Οὐνία, χθὲς καὶ σήμερα, ἔκδ. Ἀρμός, Ἀθήνα 1992. Ἐκτενέστερη βιβλιογραφία γιὰ τὴν Οὐνία, βλ. Κ. Κωτσιόπουλος, Ἡ Οὐνία στὴν Ἑλληνικὴ θεολογικὴ βιβλιογραφία, ἔκδ. Βρυέννιος, Θεσσαλονίκη 1993.

¹⁰ Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι ἡ Ρώμη προβάλλει τὶς διατάξεις τοῦ «Διατάγματος γιὰ τὶς Ἀνατολικὲς ἀθολικὲς Ἐκκλησίες» ὡς «ἐνα εἶδος “ἐγγύησης” ὅτι ἡ ἐπανεῦρεση τῆς κοινωνίας μὲ τὴ Ρώμη δὲν συνεπάγεται καμμία ἀποποίηση τῶν ἰδίων στοιχείων τῶν μὴ λατινικῶν ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων»! (Β' Βατικανῆς, Κείμενα, σ. 491.

¹¹ Θ. Ζήση, «Ἡ οὐνία ὡς πρότυπο ψευδοῦς ἐνότητος. Τὰ ὄρια τῆς ποικιλομορφίας ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐνότητα», - «Πρωτεῖον» Συνοδικότης καὶ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας, Πρακτικὰ Θεολογικῆς Ἡμερίδος, ἔκδ. Ἰ. Μητρόπολις Πειραιῶς, Πειραιεύς 2011, σ. 107-114.

2. Τις απόψεις του πάπα Αγ. Λέοντος του Μεγάλου έναντίον του Δ-28, οι οποίες δὲν ἔγιναν ἀποδεκτὲς οὔτε ἀπὸ διαδόχους του καὶ σύντομα ἐγκαταλήφθηκαν καὶ στὴ Δύση μέχρι τὴν ἐποχὴ τοῦ Σχίσματος.

3. Τὴν ἄρνηση κατ' ἀρχὴν τῶν δυτικῶν λατίνων ἐπισκόπων νὰ ἀποδεχθοῦν τις περὶ πίστεως ἀποφάσεις τοῦ πάπα Ρώμης Βιγιλίου καὶ συνακόλουθα τις κατ' ἐπανάληψιν καταδικαστικὲς ἀποφάσεις Δυτικῶν Συνόδων (πρὸ καὶ μετὰ τὴν Ε' Οἰκουμενικῇ) ἐναντίον τοῦ συγκεκριμένου πάπα.

4. Τὴν κατ' ἐπανάληψιν ἐκφρασθεῖσα αὐτοσυνειδησία τοῦ ἰδίου τοῦ πάπα Βιγιλίου, ὁ ὁποῖος ποτὲ δὲν διεκδίκησε κάποια, δῆθεν θεῖω δικαίω, ὑπερέχουσα ἐξουσία ἢ «πέτρειο» αὐθεντία βάσει τῆς ὁποίας ὑπεχρεοῦτο ἡ Ἐκκλησία καὶ οἱ λοιποὶ Πατριάρχες νὰ πειθαρχήσουν σ' αὐτόν. Ἐπίσης, ὁ πάπας Βιγίλιος δὲν ἔθεσε θέμα ἀντικανονικότητος ἢ ἀκυρότητος τῆς Ε' Οἰκουμενικῆς Συνόδου λόγω τῆς διαφωνίας καὶ ἀπουσίας του. Ἀντίθετα, ὑποσχέθηκε ρητῶς ὅτι θὰ συμμορφωθεῖ στὴν ὁποια περὶ πίστεως ἀπόφαση τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ θεώρησε δίκαιη τὴν κατ' αὐτοῦ καταδικαστικὴ ἀπόφασί της.

5. Τό ὅτι ἡ σύγκληση ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ πάπα Αγ. Ἀγάθωνα τῆς Συνόδου τῶν 125 ἐπισκόπων ἀπὸ ὅλες τις περιοχὲς δικαιοδοσίας τοῦ Πατριαρχείου τῆς Ρώμης γιὰ τὴ συνοδικὴ ἀντιμετώπιση καὶ ἀπόφανση ἐπὶ τῆς αἰρέσεως τοῦ μονοθελητισμοῦ δείχνει τὴν πράξη καὶ τὸ στέρεο ἐκκλησιολογικὸ ἦθος τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης. Ἐνδεικτικὴ εἶναι καὶ ἡ ἀναφορὰ τῆς Συνόδου τῆς Ρώμης ὅτι «ἐμεῖς μὲ πολὺ κόπο συγκεντρωθήκαμε» ἀπὸ «τῶν κλιμάτων τοῦ ὠκεανοῦ» μὲ σκοπὸ νὰ συνδιασκεφθοῦμε ἐν Συνόδῳ «ἵνα ἐξ ὅλης τῆς κοινότητος τῆς δουλικῆς ἡμῶν συνόδου ἢ ἡμετέρα ἀναφορὰ γενήσοιτο. μήπως ἐὰν μονομερῶς τὸ πραττόμενον γνωσθήσεται, τὸ μέρος λάθῃ».

6. Τὴ σύμπραξη τῆς Ρώμης στὴν καταδικὴ τοῦ πάπα Ὀνωρίου στὴν Στ' Οἰκουμενικῇ Σύνοδο.

7. Ὅτι ἡ Δύση ἀποδέχονταν τὸν καθοριστικὸ ρόλο τοῦ αὐτοκράτορα στὸ διαδικαστικὸ μέρος τῆς Συνόδου καὶ ποτέ δὲν ἐπέμεινε στὴ ἀνάληψη τῆς προεδρίας τῶν Οἰκουμενικῶν ἀλλὰ καὶ τῶν τοπικῶν Συνόδων τῆς Δύσεως ἀπὸ τοὺς παπικούς ἀποκρισαρίους.

8. Ὅτι μία σειρὰ κανόνων τοπικῶν Συνόδων καὶ Αγ. Πατέρων ἐπικυρωμένων ἀπὸ τὸν Στ-2 καὶ Ζ-1 ἐπιμαρτυροῦν ὅτι στὴν Ἐκκλησίᾳ τῆς Ρώμης καὶ στὸν ἐπίσκοπό της καὶ ἡ ἀρχαία Δυτικὴ-Λατινικὴ Ἐκκλησία ἀναγνώριζε, ὅπως καὶ ἡ Ἀνατολή, μεγάλο σεβασμὸ καὶ πρωτεῖο τιμῆς, ἀλλὰ ὄχι πρωτεῖο δικαιοδοσίας ἢ καὶ ἀλαθῆτου καθορισμοῦ τῆς πίστεως · τὰ πρακτικὰ τῶν ἐν Καρθαγένῃ Συνόδων τῆς λατινικῆς βορειοαφρικανικῆς Ἐκκλησίας καὶ οἱ ἀποφάσεις τους γιὰ ἀπαγόρευση τῆς ἐκκλήτου προσφυγῆς στὴ Ρώμη ἢ ἡ διένεξη μεταξὺ τοῦ πάπα Αγ. Στεφάνου καὶ τοῦ Αγ. Κυπριανοῦ Καρχηδόνας γιὰ τὸ βάπτισμα τῶν αἰρετικῶν αὐτὸ ὑποδηλώνουν.

9. Τέλος, ὁ ἐπίλογος τῆς ἐπιστολῆς τῆς Συνόδου τῆς Καρθαγένης εἶναι ὁ πλέον ἐκφραστικὸς τοῦ κινδύνου πού διέβλεπαν οἱ λατῖνοι Πατέρες τῆς Β. Ἀφρικῆς κάτω ἀπὸ τὴν, ἐν τῇ γενέσει της, ἀπαίτηση τῆς Ρώμης γιὰ ἐπέκταση τῆς δικαιοδοσίας της στὴν κρίση τῶν ἐπισκόπων τῆς Ἀφρικῆς: «Ἐκβιβαστὰς τοίνυν κληρικούς ὑμῶν τινῶν αἰτούντων μὴ θέλετε ἀποστέλλειν, μήτε παραχωρεῖν, ἵνα μὴ τὸν καπνώδη τῦφον τοῦ κόσμου δόξωμεν εἰσάγειν τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ, ἥτις τὸ φῶς τῆς ἀπλότητος καὶ τῆς ταπεινοφροσύνης τὴν ἡμέραν τοῖς τὸν Θεὸν ἰδεῖν ἐπιθυμοῦσι προσφέρει».

Τὰ ἀνωτέρω ἐπιβεβαιώνουν ὅτι καί στή Δυτική Ἐκκλησία κατά τήν ἐποχή τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων δέν ἀναγνωρίζοταν στόν ἐπίσκοπο Ρώμης «πέτριον πρωτεῖον» ἢ «πέτριον λειτούργημα ἐνότητος», οὔτε κάποια ὑπερέχουσα ἐξουσία ἐφ' ὅλης τῆς Ἐκκλησίας ἢ τὸ δικαίωμα τῆς ἀλαθῆτους ἐκφράσεως τῆς πίστεως. Ἔτσι, οἱ σποραδικές ἐκφράσεις παπικῶν ἀντιπροσώπων ἢ ὀρισμένων ἐπιστολῶν καί ἂν ἀκόμα ἐρμηνευθοῦν ὡς δηλωτικές ἀπαιτήσεως κάποιου πρωτείου ἐξουσίας δέν ἐξέφραζαν σύνολη τῆ Δυτική Ἐκκλησία, οὔτε ἀπηχοῦσαν τῆ δυτική θεολογία σέ ὅλη τήν ἔκταση δικαιοδοσίας τοῦ Πατριαρχείου τῆς Ρώμης κατά τήν ἐποχή τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Συνεπῶς, κατά τοὺς ὀκτώ πρώτους αἰῶνες τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας στίς βασικές ἐκκλησιολογικές ἀρχές γιά τὸν ρόλο τῶν ἐπισκόπων τῶν πρωτοθρόνων Ἐκκλησιῶν συμπεριλαμβανομένου καί τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης **ὑπῆρχε ταυτότητα ἀπόψεων μεταξύ Ἀνατολῆς καί Δύσεως.**

Ἐπὶ πλέον δέ, καί ἂν ἀκόμα θεωρήσουμε ὅτι ὑπῆρχε σημαντική διάσταση ἀπόψεων Ἀνατολῆς - Δύσεως κατά τοὺς ὀκτώ πρώτους αἰῶνες, ἀναφορικά μὲ τὴν οὐσία καί τὸ ρόλο τοῦ τιμητικοῦ πρωτείου τοῦ Ρώμης – γεγονός πού ὅπως καταδείξαμε δέν ἐπιβεβαιώνεται ἀπὸ τὰ πρακτικά καί τίς ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων – θὰ πρέπει νὰ ἐπισημάνουμε ὅτι ἡ διαφορὰ μὲ τῆ σημερινὴ πραγματικότητα εἶναι ἀβυσσαλέα μετὰ τὴ δογματοποίηση τῆς δῆθεν ὑπεροχικῆς ἐξουσίας τοῦ Ἀπ. Πέτρου ἐπὶ τῶν ἄλλων Ἀποστόλων καί τοῦ παπικοῦ πρωτείου καί ἀλαθῆτους στίς Α' καί Β' Βατικανές Συνόδους! Τότε εἶχαμε ἀντιμέτωπες ἀπλές δηλώσεις ἢ ἐρμηνεῖες · σήμερα, μετὰ τίς δύο αὐτές Βατικανές Συνόδους, ἔχουμε – κατά τῆ Ρώμη – κεφαλαιώδη δόγματα πίστεως πού ἀνήκουν στήν «**οὐσιαστικὴ καὶ ἀμετάκλητο δομὴ τῆς Ἐκκλησίας**» καί ἡ ἄρνηση τῶν ὀποίων, ὡς ἐκ τούτου, ἐπισύρει ἀναθεματισμοὺς τῆς «οἰκουμενικῆς» Α' Βατικανῆς, πού παραμένουν σὲ ἰσχὺ καί μὲ τῆ Β' Βατικανῆ «οἰκουμενικῆ» Σύνοδο.

Κατὰ συνέπεια, ἡ προσπάθεια κύκλων τινῶν νὰ παρουσιάσουν τὰ παπικά δόγματα τῆς Α' Βατικανῆς ὡς τῆς αὐτῆς βαρύτητος μὲ κάποιες ἀπὸ τίς δηλώσεις τῶν παπικῶν λεγάτων ἢ τῶν παπικῶν ἐπιστολῶν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας εἶναι σαφῶς παραπειστική.

Ἐπίσης, ἡ ἐφαρμογὴ τῆς «*ἀρχῆς τῆς ποικιλίας ἐν τῇ ἐνότητι*» ὄχι σὲ ἴσσοнос σημασίας ἐκκλησιαστικὰ ἔθιμα, ἀλλὰ σὲ βασικά ἐκκλησιολογικά δόγματα πού ἄπτονται τῆς ἴδιας τῆς δομῆς καί ὑποστάσεως τῆς Ἐκκλησίας¹² εἶναι καί ἀπὸ ἐκκλησιολογικῆς ἀπόψεως ἀπαράδεκτη. Ἐὰν, σύμφωνα μὲ τὴν παπικὴ ἐκκλησιολογία τῆς Β' Βατικανῆς, ἡ ἄρνηση τῶν παπικῶν δογμάτων καταδεικνύει σοβαρὸ ἐκκλησιολογικὸ ἔλλειμμα¹³ τότε δέν ἔχουμε Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, διότι εἶναι ἐντελῶς ἀδιανόητη ἢ ὑπαρξὴ Ἐκκλησίας μὲ ἐκκλησιολογικὴς ἐλλείψεις! Ἐπιπλέον, εἶναι ἀδιανόητο τὸ δυτικὸ μέρος τῆς ὑπὸ σύστασιν(;) νέας «ἐνωμένης Ἐκκλησίας»

¹² Congregatio pro Doctrina Fidei, Letter Communionis notio, § 17. 3 (28.5.1992), στή διαδυκτιακὴ τοποθεσία www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_28051992_communionis-notio_en.html.

¹³ «Unitatis Redintegratio» («Διάταγμα γιά τὸν Οἰκουμενισμό») Διάταγμα τῆς Β' Βατικανῆς Συνόδου § 3, στὸ Β' Βατικανῆς, Κείμενα, σ. 471. Ἰ. Μαργακοῦ, Οἰκουμενικά Α', Ἀθήνα 1986, σ. 33, καί ἡ ἀπὸ 29.6.2007 ἀπάντηση τῆς Ἐπιτροπῆς γιά τὴ Διδασκαλία τῆς Πίστεως (Congregatio pro Doctrina Fidei) τῆς Ρωμαικῆς Κουρίας, στή διαδυκτιακὴ τοποθεσία www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_20070629_responsa-quaestiones_en.html.

να θεωρεῖ ὡς ἐκκλησιολογικῶς θεμελιώδη δόγματα τὰ περὶ τοῦ Ἀπ. Πέτρου καὶ τοῦ παπικοῦ πρωτείου καὶ ἀλαθῆτου (σύμφωνα μὲ τὴν Α' καὶ τὴ Β' Βατικανή) καὶ τὸ ἀνατολικὸ τμήμα νὰ τὰ ἀρνεῖται. Οὐδέποτε στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ τὰ δόγματα πίστεως ἦσαν ὑποχρεωτικά γιὰ ὅλους τοὺς πιστοὺς μόνο μιᾶς συγκεκριμένης ἐδαφικῆς περιοχῆς (ἢ ρυθμοῦ!), ἐνῶ σὲ ἄλλη περιοχὴ ὑπῆρχε ἡ δυνατότητά μὴ ἀποδοχῆς τους. Δὲν νοεῖται νὰ ἀνήκουμε στὴν ἴδια «ένωμένη Ἐκκλησία» καὶ οἱ μὲν Δυτικοὶ νὰ δέχονται ὡς δόγμα πίστεως ἀναγκαῖο γιὰ τὴ σωτηρία ὅτι ὁ πάπας εἶναι ἀλάθητος, ὅταν ἀποφαίνεται *ex cathedra*, οἱ δὲ λοιποὶ κατηγορηματικὰ νὰ τὸ ἀρνοῦνται.

Καθίσταται λοιπὸν προφανὲς ὅτι εἶναι ἀδιανόητη γιὰ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἡ ἀρχὴ τῆς «ποικιλίας ἐν τῇ ἐνότητι», ὅπως ἐσχάτως ἔχει νοηματοδοθεῖ, καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς ἀπορρέουσα πρόταση τοῦ καρδινάλιου, τότε, καὶ μετέπειτα πάπα Βενεδίκτου XVI.

Ἄν λοιπὸν ἡ «ἀρχὴ τῆς ποικιλίας ἐν τῇ ἐνότητι», ὅπως παρουσιάζεται τελευταῖα, δὲ μπορεῖ νὰ ἐφαρμοστεῖ γιὰ τὴν πολυπόθητη ἔνωση Ἀνατολῆς-Δύσεως, ποιά θὰ ἦταν ἡ ἐνδεδειγμένη πρόταση γιὰ τὴν υπέρβαση τῆς διαιρέσεως μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν; Νομίζω πῶς μοναδικὴ ἐλπίδα γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνότητος ἀποτελεῖ ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο ἡ εἰλικρινὴς μετάνοια, ἡ ὁποία προϋποθέτει - καὶ ταυτόχρονα πραγματώνεται μὲ - τὴν ἐν ταπεινώσει ἐπιστροφή στὶς βασικὲς θεολογικὲς ἀρχὲς καὶ προϋποθέσεις μὲ τὶς ὁποῖες ἔζησε ἡ Ἐκκλησία τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Ἡ ταπείνωση θὰ ἐλκύσει τὴ θεία Χάρη καὶ τότε θὰ πραγματοποιηθεῖ ὄχι ἓνας ἀδόκιμος διπλωματικὸς συμβιβασμὸς μὲ ἀμφίσημες διατυπώσεις, ὁ ὁποῖος θὰ προσθέσει μόνο πικρία καὶ προβλήματα, ἀλλὰ ἡ πραγματικὴ καὶ γνήσια «ἐνότης πίστεως καὶ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος».